

A FASIZMUS ÉS A TEKINTÉLYURALMI RENDSZEREK KIALAKULÁSA

OLASZORSZÁG: AZ ELÉGEDETLEN GYŐZTES

- Az I.VH-ban: nagy áldozatok
- A gazdasága teljesen kimerült – csalódottság, mozgalmak
- Délen: földfoglalások
- Északon: gyárfoglalások
- Fiume: 1919. szeptemberben olasz szabadcsapatok szállták meg, Gabriele D'Annunzio író („Il Commandante”) parancsnoksága alatt. Az olasz megszállást a horvátok 1919. karácsonyán vérbe fojtották.
- ⇒Köv: megjelennek a szélsőséges politikai erők:
- kommunisták (1921) és fasiszták
- Mussolini: Nemzeti Fasiszta Párt ↔ kommunizmus és polgári demokrácia
- Célja: nemzeti állam létrehozása, ami megvalósítja:
- nemzeti felemelkedés
- Nagytőke korlátozása ez: szociális és nemzeti demagógia
- Kisemberek felkarolása
- Eszközei: a feketeingesek gyilkosságai és terrorakciói
- 1922. október 31. Marcia su Roma
- demonstratív fasiszta díszfelvonulás – Mussolini már előzőleg megállapodást kötött
⇒
- III. Viktor Emánuel király kinevezte miniszterelnöknek
- ok: a jobboldali és centрупárti politikusok félnek egy esetleges forradalomtól – a befolyásos kormányzati körök szerint csak Mussolini képes elhárítani a forradalmi veszélyt
⇒ Mussolini miniszterelnök: Jobboldali koalíciós kormány
- Intézkedései: a polgári demokratikus jogok felszámolása
- Miniszterelnökként Mussolini új választójogi törvényt fogadtatott el (1923)
- példátlan csalásokkal megnyerte a választásokat (1924)
- feloszlatta a parlamentet, felszámolta a pártokat, a szakszervezeteket és a szabad sajtót
- megkezdődött a totális fasiszta diktatúra kiépítése:
- Vezér (Duce) és a Fasiszta Nagytanács(=parlament) döntött minden kérdésben
- Belpolitika: Totális állam kiépítése
- Államosítások
- Korporációs rendszer: a munkaadók, munkavállalók és az állam közös testületei (=hivatásrendek) – kötelező az együttműködés, tilos a sztrájk
- Külpolitika:
- 1923. Korfu megszállásának a kísérlete – brit nyomásra kivonul
- 1924. Fiume megszerzése
- 1927. Barátsági szerződés Magyarországgal
- 1929. lateráni egyezmény: Vatikán függetlenségének elismerése
- a katolikus vallás: államvallás
- 30-as évek: Abesszínia és Albánia megszerzése

TEKINTÉLYURALMI RENDSZEREK

- Átmenet a parlamentarizmus és a diktatúra között: általában többpártrendszer működik, a polgári demokratikus jogok korlátozottan érvényesülnek. A hatalom egy nagy

tekintélyű vezető kezében összpontosul. Ha van parlament, „biztosítják” a kormánypart győzelmét.

- Például: Portugália, Spanyolország
- Elmaradottság: a nagybirtokrendszer, az egyház befolyása nagy
- Meginduló modernizáció: de a demokratikus intézmények hiánya
- Szociális, gazdasági problémák ⇒ köv.: a szélsőséges erők teret nyernek

Spanyolország

- 1923. Primo de Rivera tábornok államcsínye – képtelen a reformokra
 - köv.: 1931. Köztársaság kikiáltása (polgári demokratikus forradalom)
- Reformok bevezetése:
- egyház vagyonának elkobzása, agrárreform, nyolcórás munkaidő, munkanélküli segély, iskolák alapítása
- d: a mélyen vallásos spanyolok nem tudták elfogadni az antiklerikalizmust
- jobboldali blokk szerveződése a köztársaságiak ellen: a Falange megalapítása (Primo de Rivera fia)
- katolikus, nacionalista, antikommunista és -anarchista szervezet
- az "osztályharcot" korporativista rendszerrel akarta kiküszöbölni
- A falangisták "nemzeti szindikalistáknak" nevezték magukat
- A párt fő támogatói a nép körében a kasztíliai parasztok – miután 1936-ban a köztársaságiak kivégezték a Falange alapítóját, ez a párt is csatlakozott Franco tábornokhoz (akit 1936-ban a Spanyol Nemzetvédelmi Tanács államfővé nevezett ki)
- sztrájkok, felkelések
- Népfront létrejötte – 1936 a választásokon győzelmet arat
- 1936-1939. Polgárháború
- Franco tábornok vezetésével köztársaságellenes felkelés kirobbanása
- Hitler és Mussolini segítsége: fegyverszállítások, 200 ezer fős intervenciós hadsereg – légierő – Guernica bombázása
- Angol és francia kormány: „benemavatkozási” politika
- Szovjetunió: fegyverek, katonai szakértők, önkéntesek
- 1939. Franco győzelme - Franco 1975-ben bekövetkezett haláláig maradt Spanyolország teljhatalmú egyedura.
- A Caudillo uralma nem volt totalitárius diktatúra, inkább tekintélyuralmi rendszernek tekinthető.

Portugália

- 1910 - I. Köztársaság létrejötte
- 1916 - belépés az I. világháborúba az antant oldalán
- 1928 - a II. Köztársaság kikiáltása
- 1932 - tekintélyelvű diktatúra Salazar vezetésével
- 1949 - a NATO tagja
- 1955 - az ENSZ tagállama
- 1974 - a III. Köztársaság megszületése
- 1986 - belépés az Európai Közösségbe
- Portugáliában 1910-ben egy polgári forradalom elsöpörte a királyságot és október 5-én kikiáltották a Portugál Köztársaságot. 1932-ben katonai puccs döntötte meg a demokratikus kormányt és fél évszázados katonai diktatúra kezdődött, amely 1974-ig tartott. Az új portugál kormány 1974-75-ben lemondott gyarmatairól és függetlenséget adott nekik.